

לנטרל את הדיכוי ולהוביל אל החופש - מנהיגות במבחן

הרב אביחי אפל
אברך, מוסקבה (תשנ"ט-תש"ס)
כיום רב קהילת פרנקפורט, גרמניה

ישנן קלישאות שקשה לנו לשמוע. אנחנו מחפשים משהו רענן וחדש. מנהיגות היא אחד הנושאים עימם אנו נפגשים באופן יומיומי. ובימים אלה עוד מעבר לרגיל. מנהיגים שונים עומדים בראש ביקורת ושבח מתערבבים בהתמדה. לו נרצה לבחון בעין חכמה ולשפוט בין הערצה לסלידה, נמצא כי דעת הקהל מושפעת מעצמת הצעקה ולא דווקא מעומק החשיבה.

אבי המנהיגים, הלא הוא משה, נקלע לסיטואציה מביכה ביותר כבר בניסיונו הראשון להתערב ולבחון את חוש מנהיגותו, כאשר הוא 'נתפס' מכה איש מצרי. כמו היום גם אז, מעשיו והחלטותיו הפכו לשיחת היום של כלל הציבור. העם אינו מסוגל להתעלם מהחלטה-תגובה-מעשה ותוצאה, שבעיני הציבור שלא נכח בשעת המעשה, נראים מבוססים על תגובה אמוציונלית ובלתי מנהיגותית. ראש מנהיגי המדינה, פרעה, גם הוא מבין שעליו לנקוט צעדים מחמירים כלפי מנהיג מתחיל שאת דרכו פותח באופן שכזה.

כיצד אם כן, הופכת דווקא החלטה מנהיגותית זו לאבן דרך בהתפתחותו של מנהיג? מה עובר בראשו של מנהיג מתחיל או מנוסה כאשר הוא נקלע לסיטואציה מעין זו, ואין באפשרותו להביא הדברים לדיון ולעיון אלא להגיב כאן ועכשיו, גם במחיר של ביקורת ואי הסכמה מצד הציבור?

משה זוכה לנקודת זכות שמבוטאת במילים קצרות וצנועות עם תחילת דרכו. מטרת יציאתו אל דרך ההנהגה, מסוגלת להביא אותנו לבחון את החלטותיו באופן יחסי ולא רק באופן מוחלט. בחינת מעשה באופן מוחלט מחייבת את היות המעשה טוב בכל קנה מידה. אם נרצה לבחון דברים באופן יחסי, נדרשת סיבה נלוות שתסביר לנו את יכולתנו להתעלם מהפגם הנראה לעינינו בתוצאת המעשה, זאת מאחר ומסיבות אלה ואחרות ההחלטה מנומקת בסיבות הגיוניות. הגורם שהוביל את משה להיות נוכח בסיטואציה הבלתי נשלטת של נוגש האחראי על הפועלים מכה את הפועל, על מנת להסתיר את התנהגותו הבלתי מוסרית של הנוגש באונסו את אשת הפועל, הינה מאחר ומשה יוצא אל אחיו לראות בסבלותם.

מנהיגים חשים בטוב ומנסים לקדם את עצמם במקומות בהם היופי וההצלחה שולטת. מקומות של עוני וסבל הינם אתגרים שההצלחה לא מובטחת בהם. לרוב מואשמים אנשי המעמד הסובל באחריות לכך שהם סובלים. לו היו נוהגים באופן אחר, כבר מזמן היו יוצאים אל מעגל ההצלחה - כך יאשימום אנשי המעגל המצליח.

משה ניגש אל המקום בו הוא יוכל למצוא את הנוסחה שתסייע לסובלים לבצע שינוי שייטיב עם מסלול חייהם. הסבל הינו מציאות אך אינו מטרה. משה פותח בדרך מנהיגותית בה יוכל להבין את סיבת הסבל, לנטרל אותה, לשפוך אור חדש על חייהם של אנשים שעד עתה סבלו דיכוי נוראי בחייהם. "הלל אומר אל תפרוש מן הציבור. שלא יהיה אדם רואה ציבור בצער ויאמר אלך לביתי, ואוכל ואשתה, ושלום עלי נפשי, אלא יהא נושא בעול עם חברו." (פסיקתא זוטרתיא ב,יא) משה היה רואה ובוכה ממלאכתו, ונותן כתפיו עם כל אחד ואחד כדי לסייעם.

משה הינו מנהיג אכפתי. הוא חש את הציבור. תחושת הצדק שלו הינו מחודדת וחפצה בצדק חברתי שקול. דרכו של משה הינה להציל עשוק מיד עושקו! הוא מוכן להגיע לידי סכנה, ללא שום רצון לקבל טובה אישית וזאת על מנת להציל אחרים. הוא הורג את המצרי, מנסה להציל עברי מיד עברי המכהו ומסייע לבנות יתרו עד מינויו לבוא לפני פרעה ולהוציא את עם ישראל.

משה חש שהציבור אינו מעוניין במנהיג מסוג זה. מנהיג שחפץ לצדק בכל תחום ועניין נשפט בעיניים אינטרסנטיות כבעייתית - הלהרגי אתה אומר?! מתריסים כלפיו כאשר הינו מעוניין להציל האחד מידי השני. הוא משלם מחיר אישי ובורח להתבודד במדבר על מנת לא להיקלע למצב בו יוכיח את מי שאינו חפץ בתוכחה ובתוצאותיה.

דווקא תכונות אלו הן אשר חפץ בהן מנהיג העולם כדי להנהיג את בראיו ולשם כך קורא הוא: "ועתה

לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים." (ג,י)

לתגובות: rabbiner.apel@jg-ffm.de